



ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՐ ԱՅԼՆ

ԲԱԺՆՈՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Այն տեղի համար ուր այս լրագրի մուտքը արգելում է, ամբողջ 18-րդ ընթացիկի (902 նոյ. — 903 օգոստ.) բաժնորդագրին է 20 ֆր. կանխիկ վարելի է նաև բաժնորդագրուել քանի ամսի համար որ ուզուի, ամեն մեկ ամսականը 2 ֆր. հաշուելով և 1903 օգոստոս ամսին անդին հանցելով պայմանով:

ԺԸ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 29

1904 ՅՈՒՆԻՈՒՄՐ 23 ՇՐ.

(Հ. Տ. Յունուար 10)

(փոխարեն ՄԱՅԻՍ 20ի)

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Իմրագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, հաստատուելով և կանխամբարմիայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր է վերագրաճուել չհրատարակուած ձեռագիրները:

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de Rédaction: Rue Beaumont, 9.

ԲՈՎԱՆԳԱՅԻՆ ԹԻՒ ԻՆ

Թուրքիայի Հայ եկեղեցիների կալուածների գրաստան մասին պաշտօնական հաղորդագրութիւններ. — Խաւարամիտ կուսակցութիւնը կը յաղթանակէ դեռ Խուս կառավարութեան խորհուրդներին մէջ. — Ազգային կրթարան Որբանոց ի կիսըրոս. — Գեր. Յովսէփ Արքեպիսկոպոս Ամերիկայի. — Նամակ Աւստրիայէն (Վիեննա). — Նոր հրատարակութիւններ. — Մակեդոնական գործեր. — Մանուգումներ:

ՌՈՒՍԻԱԻ ՀԱՅ

ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐԻ ԿԱԼՈՒԹՆԵՐԻ ԳՐԱԽԱՆԱՆ ՄԱՍԻՆ պաշտօնական հաղորդագրութիւններ

Արմենիայի 24-րդ թուով երկար տեղեկագիր մը հրատարակած ենք որ Ռուսիայի Հայ եկեղեցապատկան կալուածների նկատմամբ մինչև օգոստոս 22/4 սեպտ. Խուս կառավարութեան և մեր Վեհ. կաթողիկոսի միջև փոխանակուած թղթակցութիւնները կը ներկայացուէր:

ՄԿՐՏԻՉ Ծառայ Յիսուսի Քրիստոսի (կայն):

Սիմոն Ս. Էլմիսճեհի

Մեք իբրև Ընդհանրական Հայրապետ Ամենայն Հայոց, ընտրեալ միաձայնութեամբ Ազգիս ի Քահանայապետութիւն հօտի Ս. Հօրն մերոյ Գրեգորի Լուսաւորչի և ծայրագոյն վերապետուել առաքելական Ս. Եկեղեցւոյ Հայաստանեայց, այսու Հայրապետական կողմէն մերով պատուիրեմք Ատենիդ շահնէլ ոչինչ կարգադրութիւն ի կողմանէ Սինդիկատ, առանց հրահանգութեան մերոյ, վասն նորոգ կարգադրութեան ժողովոյ նախարարաց, հաստատեալ Բարձրագոյն հաճութեամբ ի 12-ն յունիսի տարւոյս, յաղագս նոր եղանակի կառավարութեան գոյից և ստացուածոց եկեղեցեաց և վանքերից մերոյ Ռուսաստանի թ. 1001.

ի 21-ն օգոստոսի 1903.

Ներքին գործերի նախարարութիւն. Նորին Սրբութեան Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին Էլմիսճեհի. Չերդ Սրբութիւն, Ողորմած Հովուապետ (1)

Օգ. 26ին Ս. Պատրիարքէն ստացուեց մի լաւ կազմուած և երկար զըրութիւն ուր իմաստը մօտաւորապէս այս է թէ եկեղեցապատկան կալուածներ համայն հայութեան կը պատկառ.

(1) Ներքին գործերի նախարարութեանէն մեր Վեհ. կաթողիկոսին եկած այս ծանուցագիր փութացած ենք արդէն հրատարակել Արմենիայի 26-րդ թուով. հետևապէս աւելորդ կը համարենք այստեղ կրկնել:

նին, որը նախորդ կայսրներէն ալ վաւերացուած է Պոլսէնիայի զանազան յօդուածներով: Տեղեկութիւն տուած է իրենց 11 եպիսկոպոսներով ըրած ժողովների և որոշմանց մասին:

Իշխան Գալիցիին մի գրութեամբ հրամայած էր յետաձգել անորոշ ժամանակաւ միւսօրհնութեան սուրբ հանդէսը. բայց նրա գրութիւն հասնելէն և որոշեալ ժամանակէն առաջ, վեհափառի հեռատեսութեան շնորհով կատարուել էր արդէն այդ հանդէս:

Հեռագիր Նորին Պայծառափայլութիւն իշխան կառավարչապետին թիֆլիզ.

Տխրագին հանգամանք որ բարդին գինդիր կատարման որոշման յանձնաժողովոյ նախարարաց 12 յունիսի, զօրացուցանեն յիս զգիտակցութիւն անհրաժեշտութեան յանուն հովուապետական պարտուց իմոց տալ զհանգամանորէն բացատրութիւն եղանակի գործողութեանց իմոց առաջի մեծագոր հովանաւորի եկեղեցւոյ իմոյ:

Չայս ունելով առաջի աչաց, ըստ գրութեան տէր նախարարի ներքին գործոց 13 օգոստոսի, յարգոյաբար խնդրեմ ի Պայծառափայլութեանէն Չերմէ առնել զպաշտաճաւորն միջնորդութիւն թոյլ տալ ինձ երթալ ի Պետրոսբուրգ վասն յանդիման լինելոյ Նորին Մեծութեան, վերոյիշեալ նպատակաւ:

4 սեպտ. 1903.

Սկրտից Կ. Ա. Հայոց. Հեռագիր Ն. Բ. Գերագանցութիւն տէր նախարարին ներքին գործոց Պետրոսբուրգ.

Գրութիւն Չերմ 13 օգոստ. ի այսր ամի, ընդ համարաւ 4289, համակեաց զիս ի վիշտ անպատմելի. տանջիմ ի խոկալն, եթէ հակառակ հանապազօրեայ անկեղծ ջանից իմոց լինել արժանի բարձր ողորմութեան և բարեհաճութեան զոր ցուցին յար անփութիս ինքնակալ վեհապետք Քրիստոսասէրն Ռուսաստանի առ նախորդս իմ, համարին զիս ի ժամանցման աւուրց իմոց անհնազանդ թագաւորին կամաց: Թեղադրիմ ի ծանրագոյն յանցանք. իբրև թէ առաջնորդեալ էիմ

ստորագրելոցն իմոց ցուցանել ընդգիմութիւն Բարձրագոյն հրամանին, մինչ չէ լեալ ի գործողութիւնս իմ ստուերն իսկ մտաց անհնազանդութեան թագաւորական կամաց, որպէս անկարկի ի գրութեան անդ Չերդ Բարձր Գերագանցութեան:

Միակ կէտ նպատակի որ առաջնորդէն ինձ, էր ցանկութիւն յայտնել զկամս մտաց իմոց առաջի մեծագոր հովանաւորին եկեղեցւոյն իմոյ և հօտի և ամենահպատակօրէն բացատրել արքային իմում եթէ յորպիսի անեւ լանելի կացութիւն անկեալ կամ ես կարգադրութեամբ որ յ12 յունիսի Ռուսել ևս այժմ զգամ զհարկեցուցիչն առ այս պահանջ, մինչ սիրտ իմ յարիւն հարեալ ընդ տեսեալ զընդվայր և զանկատակ կորուստ որդւոց իմոց որք զառնան զոճ զթաղղ բերմանց հանգամանաց: Չէ ինձ, որ կամ առ դուռն գերեզմանին և եմ խոնարհ պաշտօնեայ սեղանոյ Աստուծոյ և զայն միայն խորհիմ զի սրբութեամբ կատարեցից զպարտիս իմ և խաղաղ խղճիւ մտաց յանդիման եղէց առաջի աթոռոյ Բարձրելոյն, չէ ինձ զմտաւածել զընդգիմութիւն բարձրագոյն իշխանութեան, զանհնազանդութիւն արքային իմում: Յամենայն զօրութեանէ հոգւոյ բողոքեմ ընդէմ մեղադրանացն զոր զնեն ի վերայ իմ և հոգևորականութեան իմոյ և համարիմ զայն հետևանս անճիշտ մեկնութեան գործողութեանց իմոց առաջի արքայական զահոյց, եթէ յայսմ և եթէ յալ խնդիրս որ յարուցեալ են ցարդ վերաբերութեամբ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ:

Մահու և կենաց համարելով խընդիր վասն համայն հոգևորականութեան և հօտին իմոյ՝ զհնարաւորութիւն ըստ ամենայնի բացատրութեան եղանակի գործողութեանց իմոց առաջի Ն. Մեծութեան թագաւորկայսեր, ես, ըստ գրութեան Չերդ Բարձր Գերագանցութեան, անհրաժեշտ վարկայ դիմել Ն. Պայծառափայլութեան կառավարչապետի քաղաքական մասին կողմասու և խնդրել զի միջնորդեացէ թոյլ տալ ինձ յանդիման լինել առաջի լուսաւոր երեսաց ամենաողորմած թագաւորին իմոյ և մերկանալ առաջի վեհանձն հովանաւորի եկեղեցւոյն իմոյ զվտազանեալ սիրտ իմ:

ԽՄԲ.

իրազեկ առնելով զՉԵԳ զայս որոշ-
ման է իմոյ, խնդրեմ յարգոյաբար ի
Ձերդ Բարձր Գերազանցութենէ,
դի և դուք բարեմտութեամբ սատար
լիջիք ի կատարել զայս միջնորդութիւն:
Ի 4 օգոստ. 1903 ամի.

Մկրտիչ Կ. Ա. Հայոց.

Հեռագիր

Ծայրագոյն Պատրիարք կաթողիկոսին
Ամենայն Հայոց

Հաղորդում եմ Ձերդ Սրբութեան
որ Բարձրագոյնս հաստատուած սոյն
տարուայ յունիսի 12ին մինիստրներ
կոմիտէտի որոշումը պիտի ի կատար
ածէք իսկութեամբ և առանց յապաղ
ման Գանի որ այդ որոշում անկատար
կը մնայ ամբողջական իւր բովանդա-
կութեամբ, ես հնարաւոր չեմ հա-
մարում միջնորդել բարձրագոյն
թողութեան մասին Ձեր Պետեր-
բուրգ ուղևորելու համար:

5 սեպտ. 1903.

Գեներալ ադմիրալ իշխան Գոլիցին.

Նորին Օգոստոսափառ Կայսերական
Մեծութեան՝

Հայոց Ընդհ. Հայրապետի խոնար-
հագոյն աղերս:

Թոյլ տուր, ողորմած տէ՛ր, որ կա-
րենամ համարձակ սիրտս բանալ Ձեր
Մեծութեան առաջ այս աղերսագրոյս
միջոցաւ, փոխանակ անձամբ յանդի-
ման լինելու փառաւոր գահոյիցդ, որ ես
կենդանի բարբառով արտայայտէի
հոգւոյս խորագոյն վիշտը: Ութսուն
և չորսամեայ հասակիս ծերութեամբ
եւ յանձն առի աշխատութիւն ան-
ձամբ դիմել առ կայսերական վեհա-
գոյն ավանդ: Այլ, աւա՛ղ, փակեցին
այն ազատ ճանապարհ որ բաց է ա-
մենեցուն առաջ: Թո՛ղ այս, ներքին
պետական գործոց բարձրագոյն
նախարարն իւր պաշտօնական գրով
յայտնում է ինձ որ Ձերդ Կայսերա-
կան Մեծութիւն ուղարկութեան ա-
ռած է Հայոց Հայրապետի անհնազան-
դութիւն ընդդէմ բարձրագոյն կայ-
սերական հրամանին: Քա՛ւ թէ այս
այսպէս է, զի սուրբ է ինձ համար
կայսեր արդար դատաստան, այլ նմա
մեծ մեղք են որ զիս այսպէս ներկա-
յացրեր են առաջի բարի և ողորմած
կայսեր: Դարձեալ ժողով, թոյլ տուր
ինձ, ողորմած տէ՛ր, որ իրաց ճշմար-
տութիւն համարձակիմ անպատուակ
պարզել և բացատրել Ձերդ արդա-
րագոտ ատենին առաջ: Հայոց Հայ-
րապետի բարուց հեղութիւն և եր-
կիւղածութիւն առ քրիստոնէական
սուրբ կրօնն և հաւատ յայտնի է աշ-
խարհին: Նա կարգաւով Ս. Գրոց
Աստուածային պատուէրները, ուսել է
հնազանդիլ սրտի մտօք աշխարհի իշ-
խանութեանց. սոյն հնազանդութեան
ուխտը և պատուէր ես ամենայն եր-
կիւղածութեամբ կատարած եմ:

Այն հանդիսաւոր օրը, երբ իմ օծ-
ման արարողութիւն պիտի կատար-
ուէր, նախապէս զիս հրաւիրեցին
Էջմիածնի սուրբ տաճարը ուր սրբու-
թեան սեղանին, խաչին և Աւետարա-
նին առաջ՝ համայն միաբանից և ժո-
ղովրդին կայութեամբ ուխտեցին աշ-

հաւատարմութիւն և հնազանդութիւն
առն. Կ. Մեծութիւն, Նոյն օր և նոյն
ժամուն ուխտեցի նաև հաւատարմ
աւանդապահ լինել առ ընդհանուր և
կեղեցին Հայոց, ոչ միայն ի նախնեաց
անտի հաստատեալ առ հոգևոր և հոյ
ուական տեսլութիւն, այլ և նորա և
Մայր-Աթոռոյ ընդհանուր իրաւանց
պահպանութիւն: Այս նուիրագործ
ուխտի գործութեամբ, ես իսկապէս
տէր չեմ Մայր-Աթոռոյ ի վաղուց
անտի հաստատեալ իրաւանց, այլ
միայն սոսկ աւանդապահ մ'եմ, որոյ
իսկական տէր Հայաստանեայց եկե-
ղեցին է իւր բովանդակ ամբողջու-
թեամբ: Սորա համար ես կարող չեմ,
ո՛վ տէր իմ, խաչին և Աւետարանին
առաջ չօգած համբուրելով և մեծ եր-
կիւղածութեամբ կնքած նուիրական
և հաւատ ուխտիս գէմ դրժել, պա-
տասխանատու մնալով առաջի Աստու-
ծոյ և առաջի Եկեղեցւոյն և համայն
Ազգին Հայոց, որով մնայ ինձ այնու-
հետև յաւիտենական անէծք. ո՛հ,
նշովիւք պիտի կնքուի գերեզմանս և
ընդ անարժան դասի անուանս յիշա-
տակ, զրկուելով օրհնութենէն եկե-
ղեցւոյ, և արդ հասեալ կամ ես խորին
ծերութեան, մահն մօտալուտ է և ես
չեմ կարող մահուան գրան մօտ դըր-
ժել իմ նուիրական ուխտին դէմ:

Ուստի կրկին աղերս մատուցանեմ
առաջի Քո, քաղցր և բարեգութ
տէր, յառաջ բերեմ աստ Գեթսեմանի
պարտէզին Աղթաւոր Յիսուսի բանը,
անցո՛ւ այս բաժակ Հայոց եկեղեցիէն:
Պատմութիւն ցոյց կտայ մեզ որ Հայաս-
տանեայց եկեղեցին՝ Գրիստոնէութեան
առաջին դարերէն սկսած՝ հալածանքաց,
չարչարանաց դառնագոյն բաժակներ
չատ քամեր է, մի միայն իւր ինքնու-
րոյն Հայաստանեայց եկեղեցւոյ ա-
զատութիւն անխախտ պահելու հա-
մար: Մեծագոր տէ՛ր, Ձեր բարեյի-
շատակ նախնիք իրենց արքայական
մեծ բարերարութիւն և շնորհ միշտ
ցոյց տուած են Հայոց հաւատարմ
ազգին, և նորա երախտագէտ զաւակ-
ներ իրենց կեանք չեն խնայեր, անձ.
նուէր քաջութեամբ նահատակ հան-
դիսանալ Մեծին Ռուսիոյ քաջայարժ
բանակներու մէջ երբ հնչում էր
պատերազմի փող: Հայաստանեայց
եկեղեցին ևս միշտ վայելել է Քո վե-
հապանք նախնեաց բարձր հովանա-
ւորութիւն և իսկապէս ճանաչել են
Հայոց առաքելական եկեղեցւոյ դա-
րաւոր իրաւանց անխախտութիւն:
Արեւելեան այդ հնագոյն եկեղեցին այս
տարի պիտի տօնէր Մայր-Աթոռոյ Ս.
Էջմիածնի տաճարի հիմնարկութեան
1600ամեակ: Այլ, աւա՛ղ, չկատարուե-

ցաւ այնպէս ինչպէս մեր և ազգին
փափաքն էր. վասնզի յանկարծ յունիս
12ի նոր օրէնագրութիւն խախտեց
մեր եկեղեցւոյ դարաւոր հիմն, և ես
որպէս գլուխնորին պատասխանատու
կամ առաջի Աստուծոյ և 4 միլիոն
Հայոց ազգին, որ պահպան գրեթէ
զիս որ հակեմ արթնութեամբ որ-
պէսզի չխախտի նորա հիմն, զորեղին
Թագէտ առաքեալ և Գրիգոր Լու-
սաւորիչ: Այստեղ չեմ կարող լռել և
չասել, ո՛վ Աստուածատէր և բարեպաշտ

Թագաւոր, այսպիսի օրէնագրութեան
մասին, որ նախարարութիւն անկա-
րեւոր համարեց նախապէս իրեն խոր-
հուրդ գեկուցանել Հայոց կաթողի-
կոսին, զի նոր օրէնքը Հայոց եկեղեց-
ւոյն վերաբերում էր: Ահա պատճառ
թէ ինչո՞ւ խնդրեցի Պ. նախարարէն
ներքին գործոց, յետաձգել առ այժմ
նոր օրէնքի գործադրութիւն: Նորա
համար դիմեցի և ամենախոնարհա-
բար աղաչանս մատուցի Ձերդ Մե-
ծութեան լսել իմ ձայն, վասնզի անե-
լանելի գրութեան մէջ պաշարեալ եմ
այսօր. միմիայն իմ հովուապետական
պարտքս ուղեցի կատարել որպէսզի
կարենամ Ձեր ուղարկել Մեծութեան
հասցնել իմ կարծիքներ: Ծառօք
սրտի տեսնում եմ, թէ՛ ես և թէ՛
համայն հոգևորական դասն, որ իմ
ցանկութիւն այնպիսի կերպով բացա-
տրուած է որ չի համապատասխաներ
ճշմարտութեան: Հաւատա՛, տէ՛ր իմ,
սուրբ տաճարի և սուրբ սեղանի սպա-
սաւորս չեմ կարող կեղծել առաջի
տէրութեանդ. ես ապաւինելով ճշ-
մարտութեան որպէս Զօրաբաբէլ,
համարձակ յայտնում եմ թէ՛ ոչ ես և
ոչ իմ հոգևորական դասն և հօտն ոչ
երբէք մտաբերած ենք Աստուծոյ
օծեալիդ հակառակել: Իսկ Հայոց
ժողովրդի վերջին յուզմունքն, որոց
ձայն և աղաղակ անշուշտ հասած է
բարձրագոյն առեանդ, կապացուցա-
նէ միայն թէ որքա՛ն անախկալ էր
նոր օրէնքին հրատարակութիւն որ
ժանրագոյն պատմի կերպարանք ունի
և որքա՛ն տարբեր և անհամաձայն է
Հայաստանեայց եկեղեցւոյ ի վաղնուց
հաստատեալ կանոններէն և միանգա-
մայն օտար՝ հայ ժողովրդի դարաւոր
հայեացքէն, ըստ իւր եկեղեցւոյ ոգ-
ւոյն: Վեհապանք տէ՛ր իմ, Քո մեծ
ողորմութեան կը դիմեմ աշխարհիս
երեսին ցրեցան եղած հօտիս հետ և
նոյն բան կրկնելով արտասուազին՝
անցո՛ւ այս բաժակ յինէն և իմ հօտէն.
որով եկեղեցւոյն անսահման գթու-
թեանդ ճառագայթները թող լի ու-
րախութեամբ և անհուն երախտա-
գիտութեամբ լցնեն Հայ ազգի սիրտն
ու հոգին:

Գիրս աւարտեցի, յոյս և հաւատ
զիս քաջալերեց, ելայ իշայ հանդերձ
միաբանութեամբ Ս. Էջմիածնի տա-
ճար, թողիմ դրի Ս. սեղանի վրայ,
մի ջերմեանդ ոգևով աղթեցի Ձեր
վեհափառութեան թանկագին կենաց
համար, աղթեցի որ Աստուածային
և Միածնի անսպառ շնորհ և օրհնու-
թիւն տարածուի համայն օգոստոսափառ
գերդաստանիդ վերայ: (1)

(1) Ռուսիայի ծարն Եւրոպա գտնուած
միջոցին հարկ համարած էր Ներքին գոր-
ծերի նախարարին միջոցով իմացունել
Հայոց կաթողիկոսին թէ իր այս աղեր-
սագիր ստացած է Ցարմիքաւոր մէջ. բայց
Բեդերստոկի վերադառնալէն յետոյ,
ինչպէս կերեւի, Ներքին գործերի նախա-
րար Բլեյզէի և Կովկասի կառավարիչ Կա-
լիցին իշխանի Թեւադրութեամբ, մերժո-
ղական պատասխան չի տուած է, որի
պատճէնը սոյն թուի մէջ ի ստորև կը
տեսնէ ընթերցողը:

ԽՄԲ. ԱՐՄ.

Մնամ միշտ աղթարար Վեհափա-
ռութեանդ ամենաթանկագին կենե-
ցւոյն
Վշտակիր Կար. Ամեհ. Հայր
ՄԿՐՏԻՉ Ա.

Ի 12 Սեպտ. 1903

Ի Ս. Էջմիածին.

ԽԼԻԱՐԱՐԻՑ ԿՈՒՍԱՅՈՒԹԻՒՆԸ
ԿԸ ՅԱՂԹԱՆԱԿԷ ԴԵՌՈ
ԻՌԻՍ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ
ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԻՆ

Ս. Էջմիածնէն 6ոյ. 26/5 դեկտ. 1903
ուած է մեզ հետեւեալը.

Ներքին կը գտնէք երկու նոր պա-
տենակ և գրութիւններ որոնք նա
խորդ խրկածներս շարունակութիւն
են և մի քանի տեղեկութիւններ որոն
թերեւս ձեր ընթերցողներին համա-
այժմութիւն ունենան:

Այսօր Սինօգուգ ստացուեց ներ-
քին գործոց նախարարի գեկուցման
բարձրագոյն հաստատուած մի տխու-
գրութիւն որով կիմացնէ Շուշու-
թեմական գաղութի փակման հրամա-
ն և կառավարէ Սինօգին նոյն հրամա-
նով և իր կողմից, պատճառաբանելով
որ « աշակերտներ, ուսուցիչներ
կառավարող ժամանակներ մէջ նկատ-
ուում է վնասակար ուղղութիւն
Այդ նկատողութիւններ համար կ-
րող էին հեռացուել կոսկածելի
ձինք, ինչպէս որ պետական գաղութ-
ներում այդ կերպ խաղաղեցնել ը-
դունուած է, բայց ոչ հիմնովին տո-
պալել մի հաստատութիւն: Կառ-
վարութիւն տարիներ է վեր լրաց-
րութեան միջոցաւ ուսակալութեա-
նդի ստեղծեց դէպի հաւատարմ
Հայեր, ու անկից յետոյ ձեռնարկե-
հիմակուայ՝ մեզ համար՝ չարաբաստի-
գործունէութեան. այսօր ալ իր տա-
ներէ ի վեր կազմած ծրագիրը -
հայ տարրը ոչնչացնել Հայաստանում
մասնաւորապէս կովկասում - սկսած
գործադրել և հայութիւնը թշուա-
ռացնելու ու ցրուելու համար առիթ
ներ է որոնում: Գայլին առիթներ կ-
պակսին: Գուցէ նա իրաւունք ունենա-
մեր անմեղութեան և չարած գործեր
համար մեզ պատառոտել ... : Հայու-
թիւնը յանձնի իւր ծերացեալ Հայրա-
պետին խաչակրութեան ուխտը կ-
տարում է: Չուրկ նիւթական և ֆի-
զիգական ոյժերից, Հայոց Հայրիկ
իւր բարոյական անվեհերութեամբ
անառիկ պատնէշ է նենգութեան
անարդարութեան առաջնորդ թը-
ղանթների դիմաց, և ժողովրդեա-
կեղծարդ Բարեկամի հետեւալ խո-
քերը դրա ապացոյցն են. « Ես մե-
ծում եմ համաձայնիլ թէ և Սիբի-
կամ կախաղան ինձ վիճակուի
կառավարութիւն ցարդ չաքսորդ
կաթողիկոսին յօգուտ իւր շահերին
բայց բոլորովին չէզոքացրեց նր
գործունէութիւնը... Բարոյական ոյժ
մեր տեղական ինքնուրոյնութի-
պահպանելու գերում՝ անցեալի մ-
գործօններից մին եղած է, իսկ նե-
կոյի մէջ ալ կովկասեան հայութեա-
բարբար զարթնումին պատճառը
մեր ապաւենէն է:

Ժողովրդեան մեծագոյն մասը ու-
ղամիտ և անձնուէր գտնուեցաւ և շտ-

դէպքերում իր բնական շայրոյթը
յայտնեց. բայց դժբաղդաբար՝ ինչ-
պէս ինտէլիգէն՝ դասի՝ նոյնպէս և
հոգևորականների մի մասը իւր սե-
փական շահերի կամ վախկոտութեան
համար ստոր դերի մէջ ընկաւ. մի
քանի հոգևորականներ իրենց անձնա-
կան կամ կուսակցական հաշիւներով
քնասակար ընթացքի մէջ գտնուեցան.
բայց դրա հետ միևնոյն ժամանակ
գտնուեցան այնպիսիներ որոնք բողո-
քելու գաղափարին պաշտպան հան-
դիսացան և զօրավիգ եղան ծերունի
Հայրապետին: Գրազէտ եպիսկոպոս-
ներից մէկը իր Պետին թունաւորեւ
տալու փորձն ըրաւ և Հայրիկ ոչ թէ
միայն չպատժեց, այլ անտարբեր և
ներողամտ գտնուեցաւ...:

«Արարատ» պաշտօնական օրգանի
այս 5 ամսուայ դադարի պատճառը
ցէնզուրի կօմիտէտի պահանջն էր:
Խմբագրութիւնը 33 ամեայ «Արարա-
տ»ի դժբաղտ գոյութիւն շարունակելու
համար պիտի լոյս հանէ աւագիր
միայն այն պայմանաւ որ գրաքննիչը
թոյլ տայ յայտարարել թէ կառա-
վարական կարգադրութիւններ կը
հրատարակուին կառավարութեան
պահանջները. ուրիշ կերպ, խմբագ-
րութիւն «Արարատ»ը պիտի դադարե-
ցունէ:

Ժողովրդեան քաջած տառապանքը
ծայրայեղ է. կոտորածներէց յետոյ
ահագին թուով բանտարկութիւններ
և աքսորանքներ տեղի ունեցան.
աքսորուող ու բանտարկուող հոգևո-
րականների թիւը ինձ յայտնի է. —
Սուքիաս Արքեպ. Գարգեան, Ղուկաս
Վ. Վանահայր. Թոմայ Վ., Ղլլարի
յալօրդ. Նիժի Տէր Թադէոս Գհնյ.
Ղամարուի Տ. Վարդան. Զաքարիայի
Տ. Ալոտ. Երեանի Տ. Խաչատուր.
Կարփույ Տ. Մարկոս. Մաստարայի
Տ. Խորէն. Տիւղքեանտի Տ. Յովհան.
նէս, Բանաում են Դուինի Տ. Ստե-
փան, Կարսի Տ. Խորէն, Տ. Առաքել,
Տ. Դիոնէսիոս, Խուզարկութիւններ,
բանտարկութիւններ և աքսորներ կը
շարունակուին. պաշտօնեայններ մեծա-
մեծ զեղծումներ են անում. տաճկա-
հայ բանտարկեալների հաշիւ չկայ:
Մի քանի գաւառապետներ՝ ձանձրա-
նալով այլևս գաղթական բանտարկ-
եալների բխեր ու մօրուքներ փետ-
տելէն, շահագործութիւններ սկսեւ են
դէպի տեղացի ունեւոր մարդիկ. օր.
Էլմիածնի գաւառապետի շահասիրու-
թիւնից աքսորուեցան 3 բողոքովին
անտարբեր մարդիկ դէպի Ռուսաս-
տանի խորերը. Սմբատ Զաքարեան,
Գէորդ Ղարիպեան, Եղիշէ Սուքիաս-
եան, Վերջերս Ժողովրդից խուսեց
գիւղապետ ընտրելու իրաւունքը և
յանձնուեց գաւառապետների քմա-
հաճոյքին:

Երէկ երեկոյ Վեհաբանում միա-
բանական Ժողով նշաւ քննելու համար
վերջին 3 գրութիւններով եղած պա-
հանջներ (գրանցից 2ի պատճէններ-
փակ կըստանաք). Ա. «Արարատ» ամ-
սագրի մասին. Բ. Շուշուայ Թեմական
դպրոցի աւթիւ, և Գ. Սինօգիւն եղած
այն առաջադրութիւնների համար ո-
րոնք կը պատկանին աւագ քահանա.

ների, յաջորդների, սարկաւազների և ուսուցիչների խնդրոյն, Առաջին խընդրոյ համար վերև գրած եմ. երկրորդի համար որոշեցին տեղեկացունել Շուշուայ թեմակալին այդ ստացուած գրութեան մասին, առանց ուէ կարգադրութեան. երրորդին համար որոշեցին որ Սինօքը իր ստացած գրութիւնը կաթողիկոսին զեկուցանէ և ինք դարդից ազատուի ինչպէս միշտ :
Վաղուցուընէ ի վեր կը պատրաստուէր մի ընդարձակ տեղեկագիր Ջարին խրկելու համար . զիտակ է կարող մարդոց միջոցաւ եղած այս գործը պատրաստ է և շուտով պիտի խրկուի :

*
* *

Նախարարութիւն Ներքին գործոց.
թ. 393. ի 27 հոկտ. 1903 ամի :

Ձերդ Սրբութիւն,
Ողորմած Հովուապետ,

Թագաւոր-կայսրն, համաձայն ամենհպատակ զեկուցմանիմոյ յաղագս ամենհպատակ միջնորդութեան Ձերոյ ի բառնալ զԲարձրագոյն հաստատեալ յ12ն յունիսի տարւոյս զորոշումն նախարարական ժողովոյ վերաբերեալ Հայ լուսաւորչական եկեղեցական գոյից, ի 18ն ներկայ հոկտեմբերիս Բարձրագոյնս հրամայել հաճեաց յայտ առնել Սրբութեան Ձերում, զի վճիռ Ն. Կ. Մեծութեան ի մասին նոր եզանակի կառավարութեան գոյից Հայ եկեղեցւոյ՝ աւնյեղի (անդառնալի) է և թէ ամենհպատակօրէն միջնորդութիւն Ձեր վասն վերացուցանելոյ զյիշեալ օրէնսդրութիւն ի կողմանէ Ն. Կ. Մեծութեան՝ թողեալ կայ աւնհետևանք :

Վասն բարձրագոյն կամայս այսօրիկ ունիմ պատիւ հաղորդելոյ Ձերդ Սրբութեան, խնդրելով խոնարհաբար ընդունիլ զհաւաստիս խորին յարգանացս և անձնուիրութեան իմոյ, որովք ունիմ պատիւ մնալոյ Ձերդ Սրբութեան խոնարհ ծառայ

Վ. ՊԼԵՎԷ.

*
* *

Նախարարութիւն Ներքին գործոց.
Դէպարտամէնտ հոգեւոր գործոց օտար դաւանութեանց. թ. 393. ի 27 հոկտ. 1903 ամի. Ս. Պետերբուրգ.
Ըստ բարձրագոյն հրամանի :

Սինօգին Ս. Էլմիածնի
Առաջադրոշքիսն

Թագաւոր-կայսրն՝ ըստ ամենահպատակօրէն զեկուցման իմում յ18 աւուր սոյն հոկտեմբերի՝ Բարձրագոյնս բարեհաճեցաւ, վասն կարգելոյ իբրև կանոն, զի այսուհետև մինչ զվերաքննումն գործող կանոնաց վասն կառավարութեան հոգեւոր գործոց քրիստոնէից հայ լուսաւորչական դաւանութեան, ի նշանակելն յաջորդաց թեմից, անգամաց կոնսիստորիայից, տեսչի և ուսուցչաց հոգեւոր ճեմարանի և դպրոցաց, վանահարց վանուց, յոյնպէս և ի պաշտօնս ծխական աւագ քահանայից, սարկաւադաց և դպրաց, խնդրեացն զհամաձայնութիւն՝ վասն յաջորդաց ի կառավարչապետէն քաղաքական մասին կովկասու. իսկ յաղագս մնացեալ պաշտօնեայ անձանց՝ ըստ տեղւոց հաստատութեանց նոցա

Կատարողը չի համարում իր իրավունքները խախտել, և չի համարում, որ իր իրավունքները խախտված են։

Նախարար Ներսիսյանի գործող
Ստանտոս սեկրետար
ՊԼԵՎԷ.

Դիրեկտոր
ՄՕՍՍՈՒՈՎ.

ԱԶԳՈՅԻՆ ԿՐԹԱՐԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑ
Ի ԿԻՊՐՈՍ

Շնորհակալությամբ ստացած ենք
Կիպրոսի Ազգային Կրթարան-Որբա-
նոցի Զ տարեշրջանի (1002 մարտ 1-
1903 փետր. 28) տեղեկագիրը։

Կրթարանն ունեցած է սոյն տարե-
շրջանի մէջ 29 աշակերտ 4 դասարանի
բաժնուած. ասոնցմէ 7ը շրջանաւարտ
կարգէն են և ուրիշ 7ն ալ ամառնային
արձակուրդին յետեւած են կիսաւարտ.
Ասկէ զատ ունի ընտելւարան մը 3 ա.
շակերտներով. 29 աշակերտներէն 6ը
թոշակաւոր են, 5ը երթեկ և մնա-
ցած 21ը ձրիավարժ։ 3ը միայն Նի.
կոսիացի երթեկներն են. մնացածներն
ամէնքն ալ կիլիկիայի կամ Հայաստա-
նի քաղաքներէն են, բացի ձրիավարժ
2 Մարաշլեաններէ որոնք վառնացի
են։

Որբանոցի տարեկան ծախքն եղած
է 301 անդլ. ոսկի, 10 շիլին և 7 բէնի,
որոնց վրայ աւելնալով նաև ուղևորու-
թեան և այլ ծախքեր, գումարը հա-
սած է 476 անգլ. ոսկի, 16 շիլին և 8
բէնի։ Մ'ուտքն եղած է այս տարի
588 անգլ. ոսկի, 7 շիլին և 6 բէնի,
որմէ 49 ոսկին աշակերտների թոշակ-
ներէն և մնացածն ալ զանազան տե-
ղերէ նուիրատուութիւններէ գոյա-
ցած են։ Այս տարի ևս 100 ոսկի
պահեստի դրամադիւին վրայ աւել-
ցուած է որով պահեստի դրամադիւու-
իւր հասած է այժմ 600 անգլ. ոսկիիւ։

Հայ ազգի ներկայ նիւթական և բա-
րոյական տազնապալի միջոցին՝ կիպ-
րոսի կրթարան-Որբանոցին այսպէս
յաջողութեամբ տարի մ'ալ բոլորած
լինելն ապացոյց մ'է թէ՛ անոր վա-
րիչները աշակերտ գործունէութեան
և թէ՛ ազգին անոր վրայ ունեցած
համարման ու վստահութեան։ Եթէ
Ազգը քիչ մ'ալ աւելի եռանդով իր
համակրութեան գործնական ապա-
ցոյցներ տայ, կրթարան-Որբանոցի
իշխման կարգը մտադիր է կեդ-
րոնական Ուսումնարանի մը վերածել
զայն։ Այդ մտադրութիւն կրնայ ա-
ւելի շուտ իրագործուիլ եթէ գտնուի
մեծահարուստ Հայ մը որ կամենայ
գտնէ այդ կերպով անմահացունել իր
անուն։

ԳԵՐ. ՅՈՎՍԷՓ ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՊՈՍ
ԱՄԵՐԻԿԱԻ

ՎԵՏ. Կաթողիկոսը գնահատելով
Ամերիկայի Հայերի բարեկամ ատաղ-
նորդ Գեր. Յովսէփ Եպ. Սարաճանի
աշխատութիւնները որ Ամերիկայի
Միացեալ Նահանգներէն մէջ չառա-

տաննայց եկեղեցիի աղօթարաններ հիմնելով Էլմիածնի թեմն եղող առաջնորդական նոր վիճակ մը օրինաւորապէս կազմակերպել յաջողած է և եռանդով կաշխատի միշտ հայ աղօթութեան և եկեղեցիի իրաւունքների պաշտպանութեան համար, յատկապէս կոնդակով մը իր գոհունակութիւն յայտնած և Արքեպիսկոպոսութեան արժանի տեսնելով, այդ պատիւը շնորհած է Սարաճեան Սրբազանին :

Մեր ջերմ շնորհաւորութիւններու խնդակցութիւններ հրապարակակը յայտնենք Ամբերկիար Առաջնորդ Գեւ. Յովսէփ Արքեպիսկոպոսին :

ՆԱՄԱԿ ԱԽՍՏՐԻԱԷՆ

Վիէննա, 11 դեկտ. 1903.

Յաւալի կորուստ մը

Վիէննայի հայ հասարակութիւնը շուրջ հնգետասան օրերու մէջ կողբայ մեծ կորուստ մը յանձին Պր. Արամ Տէտեանի, որ իւր 23ամեայ ծաղիկ հասակին մէջ կնքեց իւր կեանքը, թողլով ի խոր սուգ հայր մը, այրի մը և որդի մը :

Արքեպիսկոպոսութեան եռանդուն բարեգործութիւնը և Վիէննայի Հայոց նորակազմ «Անի» ընկերութեան մէջ կատարած մեծ դերը մեզի շարժառիթ եղան հոս երկու տող իւր բեղմնաւոր կեանքէն նկարագրել մեր հայրենակիցներուն :

Արամ որդին էր Զմիռնիացի պատուաւոր վաճառականի մը, Յակոբ էֆ. Տէտեանի, որ շատ ժամանակէ ի վեր Վիէննա հաստատուած էր: Մայրն արդէն ի վաղուց վախճանած էր և ինք իւր հօր աչքին բոբն էր: Արամ վիէննական կրթութիւն առած ըլլալով, քալ շէր գիտեր հայերէն լեզուն. սակայն արտաքոյ կարգի եռանդ ցոյց տուած էր. միշտ կաղաչէր Վիէննայի հայ ուսանողներուն որպէսզի հաճին գոնէ ամիսն անգամ մը հայերէն դասախօսութիւններ ընել ընկերութեան ընդարձակ սրահին մէջ, ի ներկայութեան բոլոր Հայ հասարակութեան: Վերջապէս 21 տարեկան հասակին մէջ Վիէննացի պատուաւոր ընտանիքի մը աղջկան հետ ամուսնացաւ և դարձեալ իւր ընկերութեան հանգէպ ունեցած սէրը շարեցաւ, այլ առելի ևս փայլեցաւ: Աւա՛ղ, Արամ չկրցաւ իւր աշխատութեան պտուղները քաղել, քանի որ մահը հասաւ և մեզմէ խլեց զինք հակառակ մեր ջանքերուն :

Արդարեւ ողբալի և դառն կորուստ մըն է սա Վիէննայի հայ հասարակութեան համար. իր անթառամ յիշատակը պիտի մնայ յաւէտ ընկերութեանս անդամներուն սրտին մէջ իբրև անչէլ հուր :

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետևեալները .

Ս. ԷՋՄԻԱՄԻՆ 303-1903 : (« Գեղու ինի օճով չքեղ հրատարակութիւն մ'է զատկերազարդ և ընտիր թղթի վրայ դադարուած: Գրքին կողքն ինքնին գեարուեստական հրապուրիչ հրաշակերտ է: Խմբագրած է Հ. Ս. Էմբրիկեան և Էնեմոկի Պատ. Միաբանութիւնը նուիրած է զայն Ն. Վեհափառութեան Հայրիկին, Մկրտիչ Ա Կաթողիկոսին, Ս. Զորիածնի հիմնադրութեան 1600ամեակն առթով: Կը պարունակէ Վեհ. Մկրտիչ Կաթողիկոսի և իր միջանի նախորդ-

Ս. Լիմիտների գանազան չէնք իրի և թանկագին հնութիւնների պատկերները. կարեւոր արձանագրութիւնների ընդօրինակութիւնը Լիմիտների համառօտ պատմութիւնը և այլն: Կարծէ որ ամէն չայս գրքէ ստանայ հատ մը, մանաւանդ այժմ. թէ՛ իրի քեղարուեստական շքեղ հրատարակութիւն մը իր սրահի մէջ իբրեւ զարդ ունենալու համար և թէ՛ տեղեկանալու համար որ ի՞նչ կը կորսնցունենք մենք երբ Լիմիտները մեր ձեռքէ խլելու կենեն:

Գինն է 2 ֆր. և 50 սնդմ.: Ստանալու համար դիմել վենետիկ Միսիթարեան Պատ. Միարանութեան:

Ն. Ս. Երեմեան. ԱՆԵՄԲ. Ազգային ողբերգութիւն. 1 արարուած: Վենետիկ—Ս. Ղազար. 1903. Գին 75 սնդմ.: («Ռեպուբլիկ» խմբագրապետ Ն. Ս. Երեմեան իրեն նիւթ ընտրելով մեր ազգային աւանդութիւններէ մին—Արտաշէս Բ. ին իր որդի Արտաւազդի համար տըւած անէծքը—սրտայոյզ հնով մը գրած է այս ոտանաւոր ողբերգութիւն որ կը բաղկանայ ութսուտ 45 երեսներէ:)

ՈՍԿԵԴԱՐԵԱՆ ԵՒ ՈՍԿԵԴԱՐԵԱՆ ՀԱՅՏԵՐԵՆԻ ԽՆԴԻՐԸ. Գրեց Ն. Գ. Գալստիսեան: Վիէննա, Միսիթարեան տպարան. 1903. Ութսուտ 58 երես: Գին 1 ֆր. և 25 սնդմ.:

(Բուն ոսկեգործական կոշիկները արժանի քրարար հայերէնի մասին՝ հայերէն լեզուի երկու մեծ գործերէն, վենետիկի և վիէննայի Միսիթ. Միարանութիւններին միջև ծագած վէճին վերաբերեալ տետրակ մ'է որ հետաքրքրական է ան չուշտ հայերէն գրարար լեզուի ուսումնասիրութեանը հետամուտ բանասէրներին համար:)

ԵԿԵՂԵՏԱՊԱՏԿԱՆ ԿԱԼՈՒԱԾՆԵՐԸ և Դահլիճի միթիկը: Բանաստեղծութիւն Նազարէ Մ. Աղազարմի: Դահլիճ. Տպարան «Արարատ»—Ս. Դարբինեան: 1903:

(Ռուսիայի Հայ եկեղեցիների կալուածների և գործերի գրաւման նկատմամբ 1903 սնդմ. 13ին Դահլիճ գումարուած միթիկին մէջ ճիշտ Նազարէ Մ. Աղազարմի բրած բանաստեղծութիւնն է: Այս տետրակ որ կը բաղկանայ ութսուտ 28 երեսէ, կը ցուցնէ թէ Դահլիճի Բաղդադի քաղաքի զբաղմունքները շատ լաւ ուսումնասիրած է սոյն խնդիր իր բոլոր հանգամանքներով մէկտեղ և պարզ ու որոշ կերպով կը բացատրէ նոր հրամանագրի գործադրութեան մեր ազգի և եկեղեցիի համար ծագելիք սոսկալի վերտանգը: Նոր կարգադրութեան ինպատկաներկայացուած առարկութիւններն ալ մէկիկ մէկիկ մէջ բերելով, ըստ իրի փաստերով կը ընչէ զանոնք: Ամէն Հայի համար որ բնականապէս յուզուած է ամբողջ Հայութիւնը ցնցող այս խնդրով, հետաքրքրական է այս տետրակի ընթերցումը:)

Ոչ գինը և ոչ ծախուելու տեղը նշանակուած է տետրակին վրայ: Ստանալու համար հաւանորէն պէտք է դիմել այն հասցիի. Monsieur Nazareth M. Aghazarm. Eglise Arménienne, CAIRE (Egypte):

ՄԱԿԵԴՈՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Աւստրիական ծրագրերը Մակեդոնիայի մէջ իրի թէ գործադրուիլ սկսած է: Չինեալ ոստիկանութեան (ժամտարմըրի) գլխաւոր հրամանատար նշանակուած է, սուլթանի հաճութեամբ, իտալացի զինուորական մը. Քրանսացի սպայներ ալ անոր օգնական տրուած են: Բայց

քանի որ ատոնք թիւրք կառավարութեան կախում ունեցող և անկէ վճարեալ պաշտօնեայներ են, այդպիսի կարգադրութիւններ գոհացում չեն տար Մակեդոնացիներին և գարունին ընդհանուր խառնակութեան մը կասկածը կը տիրէ միշտ: Թիւրք կառավարութիւնն ուշադրութեամբ կը դիտէ թէ Ռուսիայի և ճապոնի միջև ծագած վէճն ո՞ր պիտի յանգի: Թիւրքը կը կարծէ որ եթէ Ռուսիա ճապոնի հետ պատերազմի բռնուի, ինք իր ուզածներ խաղալու աւելի ասպարէզ կուենենայ Մակեդոնիայի մէջ: Բայց միւս կողմէ Պուլկարներն ալ մեծ պատրաստուած թիւններ ընելու վրայ են:

ԱՆԵՍՏԱՆԴՐՈՒՄԻ ՄԵՋ ԱՐՄԵՆԻԱԻ ԲԱԾՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՈՒՋՈՂՆԵՐԻՆ

Եզրպտոսի Պիւքսանդրիա քաղաքին մէջ, Արմէնիայի բաժնորգադրուիլ փափաքողներին դիւրութեան համար կը ծանուցանենք որ մեր թերթի այդ տեղի գործակալութիւնը յանձն առած է Տիւրք Յարութիւն Ղազիկեան (Սարրաֆիլիֆիոզը, «Նոր. Դար») կաթ. նավաճառանոցը): Մեր հրատարակութիւններ ալ ծախու կը գտնուին իրեն մօտ միևնոյն գնով ինչ գնով որ կը ծախուին մեզ մօտ Մարսէլի մէջ:

ԼՈՒՍԻՆԵԱՆ ՍՐԲԱՋԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐԸ

Ճակական բռնութեան նահատակ եղող Խորէն Նարպէյ-Լուսինեան Սըրբազանի պատկերը ընտիր թղթի վրայ տպուած կը ծախուի Արմէնիայի խմբագրատունը: Գինն է 65 սանթիմ, փոստի ծախքը խմբագրատունէն վճարուելով:

ՄԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ԱՐՄԵՆԻԱ ԼԻՆԶԻ

Հեղինակի պատկերով և ինքնակենսագրութեամբ: Գրեց Պ. Տօնապետեան: Գինը ճանապարհածախքով 3 ֆրանգ: Դիմել աշխատասիրողին 117, Godolphin Road, LONDON W.

ԴԱԽՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

Արմէնիայի խմբագրատան մէջ ծախու կը գտնուին հետեւեալ գիրքերը որոնց առջեւ նշանակուած գիներին մէջ հաշուուած է նաև զրկեալ փոստի ծախքը:

Դրարները ապահովագրուած (recommandé-registré) ստանալ ու գրիները պէտք է որ ամեն մէկ ծրարի (միւնչեւ 2 քիլո) համար 25 սանթիմ ապահովագրութեան ծախքը վճարեն:

Արմէնիայի խմբագրատան մէջ ծախու գտնուած գիրքերի մանրամաս ցուցակը հրատարակուած է Արմէնիայի 17րդ շրջանի 38, 39 և 40 թիւերին մէջ:

Այդ թիւերէն յատկապէս աւելի տպած լինելով, պատրաստ ենք ձրիապէս զրկել անոնց որոնք կը փափաքին մեր գրացուցակներ ունենալ, եթէ գոնէ 50 սանթիմ զրկելով գիրք ու գին մեզնէ նախապէս. այդ ուզուած գրքի ծրարին մէջ գրուելով կը ղըրկուին գրացուցակներն ալ:

Ամեն երկրի փոստերը, քանի՛ սան

թիմի համար ալ լինի, մանաւանդ փոստ կուտան մեզ վճարուելու համար Մարսէլի մէջ:

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐ

(Կ. ՊՈԼՅՈՑ ՀԱՅՈՑ ԿԵՆՏՐՈՆ ԱՆՈՒՄԱՆ ԾԻ ԻՐԱԿԱՆ ՎԵՊ)

ԳՐԵՑ ԱՂԶԱՐԻՐ

Այս հետաքրքրաշարժ գրուած է Ներկայացունէ ընտանեկան տխուր պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թէ անբարոյական մի հայր իւր ապականուած վարքերը որչա՞փ շարիքներէ պատճառ դարձած է և վերջ վերջոյ ինք ալ իւր որդու ձեռք սպաննուած և անհետացած է աշխարհէ: Գին 1 ֆրանգ:

ՄԻ ՊՈՒԼԿԱՐ ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ (ՉԱՔԱՐԻԱ ՍԹՈՐԱՆՈՎ)

ՅՐԱՆՍԵՐԵՆԻ ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ ՊԱՐՏԻՑ ԳՈՐԾՈՒԹԱՆԵԱՆ 1894

Պուլկարիայի անկախութեան հերոսներէ մէկին, Զաքարիա Սթոյա, նովի, որ իր ընդունակութեան շնորհով յալոյղեցաւ մի լեռնաբնակ գիւղացի հովուի պարզ վիճակէն հետզհետէ արհեստաւոր, վարժապետ, յեղափոխական գործիչ, խմբագրապետ և վերջապէս ազատ Պուլկարիայի Ազգային ժողովի նախագահ դառնալ խիստ հետաքրքրաշարժ կենսագրութիւնն է, ուր ուշադրութեան արժանի տեղեկութիւններ կան նաև Պուլկարիայի թիւրքի լուծէն ազատելու աշխատող պուլկար հայրենասէր յեղափոխականների գործունեութեանը մասին: Սկիզբը դրուած է նաև հեղինակին, Բրոֆէսէօր Լուի Լըփէի, և թարգմանչին միջև եղած թղթակցութիւնը այս գրքի հայերէն թարգմանութեանն առթով:

Հեղինակը շատ իրաւամբ կը գրէ իր յառաջաբանի վերջ թէ «Զարմանք պիտի պատճառէ ինձ եթէ ընթերցողների հետաքրքրութիւնը չարժի պետական մարդ դարձած մի գիւղացիի այս վաւերական պատմութեան վրայ»:

Գինն է փոստի ծախքով մէկտեղ 1 ֆրանգ և 40 սանթիմ:

Տարածելու համար մեծ քանակութեամբ առնողներին 25 % զեղչ կը լինի:

(Պարսկաստանի Հայերին համար 1 ֆրանգ է:

ԺՔ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓՈՐՓՈՒԹԱՆԵԱՆ

ՆՄՈՑՆԵՐ

Մ. ՓՈՐՓՈՒԹԱՆԵԱՆ

ԳՐԱՅ՝ ՈՏԱՆԱԻՐՆԵՐԷՆ

Մ. Փորթուգալեանի գրած հայրենասիրական ոտանաւորներէ մի քանի տալիսութեամբ են այս տետրակի մէջ իր

բեւ նմոյները զանազան քաղաքներէ մէջ և զանազան տպաւորութիւններէ տակ իւրերեքեք գրած ոտանաւորներէ որոնք ժամանակին հրատարակուած լինելով կորսուած են այժմ: Այն քանի ոտանաւորներ «Բոնքի»-ի նման տալիսութեամբ են այս տետրակի մէջ իր և ցան կը գտնուին Կ. Պօլիս ազգաբնակած ազգային երգարաններէ մէջ՝ որոց վերաւերն տպագրութիւն վաղուց արդէն արգելուած է, և Ասիայի և Արմէնիայի երգերին մէջ: Նմանապէս մէջ փոքրիկ տեղեկութիւններ ալ տրուած են նաև թէ այդ ոտանաւորներն ինչ տպաւորութիւններ տալ ներշնչելով գրուած են: Գին 15 սանթիմ:

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐՓՈՒԹԱՆԵԱՆ

Մ. Փորթուգալեանի հրատարակած գիրքերին վրայ մասնաւոր գին կը լինի Պարսկաստանի Հայերին համար որոնց կը ղըրկուի փակագծի մէջ նշանակուած գիներով:

Ա. ՀԱՅ ԴԻՏԱՋՆՈՒՇԻ ՄԸ (Սպասարհ. ՀԱՅ ԳԻՒԼԱՑԻ

Գ. ՅԱՂՄՈՍ ԻՐԱՍԵՒԼԻ

Գ. ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ ԿԵՆՏՐՈՒԹԻՒՆԻՔ ՊՈՒԼԿԱՐ ԱՊՏԱՐԱՊԱՏԵՑ (Սպասարհ)

Ե. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹՇՈՒԱԴՆԵՐԸ. (Հայաստանցիների պանդխտութեան տխուր հետեւանքների մէջ փոքրիկ պատկերներ կը ներկայացունէ վիպական կերպով Գին (90 սնդմ.) 1 ֆրանգ 20 սնդմ.

Զ. ԳԱՄԱԻ ԲԱԹԻՊԱ — ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՆԱԿԱՆ ԵՄ ԱՅՐԱՐԵՆԵՑ ԱՆԱՐԱՐՈՒՆԸ (Սպասարհ)

Ե. ԼԻՆԶԻ ԹՐԵՆԴԸ ՏԱՃԱՆՀԱՅՈՐԱՍԵՐԸ (Սպասարհ)

Ը. ԹԻՐԻԳԻԱԻ ՀԱՅՐԵՆ ԵՒ ԻՐԵՆՑ ԴՐԱՆԵՐ (Թիւրքիայի Հայերին և իրենց գրացի ազգերի վրայ վիճակագրական և ցեղաբանական ամփոփ և հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւններ կը պարունակէ: Թիւրքահայաստանի մէջ բնակող այլ և այլ ազգերէ բնակիչներ թուին բաղդատական մէջ ցուցադրուած է տետրակին վերջը: Գին 50 սանթիմ (35 սանթիմ):

Թ. «ԱՐՄԵՆԻԱ»Ի ՅՈՒՇԱՐԱՐ (Արմէնիայի տարբեր թիւերը այժմ ընդգրկուած են Յուդաւարի մէջ որ ութսուտ գիրքով 124 երեսներէ կը բաղկանայ (1 ֆրանգ): 1 ֆր. 40 սանթիմ.

Ժ. ՎՐԵԺ (Պուլկարիայի մէջ թիւրքեր արած բարբարոսութիւններէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցուցադրուած է Պուլկարներն ինչպիսի միջոցների դիմած են իրենց վրէժ լուծելու համար): (15 սնդմ.) 20 սնդմ.

ԺԱ. ԹՈՐԱՍ ԲՈՑԱՐԻՍ (Յունաստանի թիւրքերի արած բարբարոսութիւններէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցուցադրուած է ցոյց կուտայ թէ Յունի ինչպիսի միջոցների դիմած են իրենց վրէժ լուծելու համար): (0,15 սանթիմ) 20 սնդմ.

ԳՐՈՒԵՆ—ԻՄԲԱԳԻՐ

Մ. ՓՈՐՓՈՒԹԱՆԵԱՆ

ՄԱՐՍԵՅԼ

Հայերէն տպարան Մ. Փորթուգալեան Ե. Géraud: François CARRIERE Marseille. — Imprimerie du Midi